

ISSN 2519-4623

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 17

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА:
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

ВИПУСК 28

ISSN 2519-4623

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 17

Теорія і практика навчання
та виховання

Випуск 28

Київ
Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова
2017

ФАХОВЕ ВИДАННЯ

затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 7)
від 22.12.2016 21.12.2015 р. № 1604 (педагогічні науки)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 8823 від 01.06.2004 р.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 9 від 30 березня 2017 р.)

Редакційна рада:

- В. П. Андрущенко* – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (*голова Редакційної ради*);
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Р. М. Вернидуб – доктор філософських наук, професор;
В. Б. Євтух – доктор історичних наук, професор, академік НАН України;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
А. А. Зернецька – доктор філологічних наук, професор;
Л. І. Мацько – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України;
О. С. Падалка – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;
В. М. Сильов – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
В. Д. Сиротюк – доктор педагогічних наук, професор;
Г. М. Торбін – доктор фізико-математичних наук, професор (*заступник голови Редакційної ради*);
М. І. Шут – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Редакційна колегія:

- В. І. Бондар* – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (*відповідальний редактор*);
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
М. С. Севастюк – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
І. Д. Бех – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
А. П. Каніщенко – кандидат педагогічних наук, професор;
І. О. Луценко – доктор педагогічних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор;
М. М. Марусинець – доктор педагогічних наук, професор;
О. В. Матвієнко – доктор педагогічних наук, професор;
Ю. О. Приходько – доктор психологічних наук, професор;
С. В. Страшко – кандидат біологічних наук, професор;
Г. Г. Цесткова – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Шапошнікова – кандидат педагогічних наук, професор;
О. Л. Шевюк – доктор педагогічних наук, професор;
Т. С. Яценко – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Н 34 **Науковий часопис** Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. *Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання.* – Випуск 28 : збірник наукових праць / за науковою ред. академіка В. І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 218 с.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів ВНЗ та співробітників наукових установ України з питань педагогіки, методики та технології навчання і виховання.

Для викладачів та студентів педагогічних навчальних закладів, науковців та практичних працівників.

УДК 37.0(06)

© Автори статей, 2017

© Редакційна рада і редакційна колегія, 2017

© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017

ФЕНОМЕН СУБ'ЄКТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В статті розглядається питання становлення студента як суб'єкта навчальної та майбутньої професійної діяльності. Відношення до студента як до суб'єкта є гарантією якісної професійної освіти, тому дана якість виступає одночасно і метою (результатом) педагогічної освіти, і умовою її ефективності. Значення суб'єктності як професійно важливої якості вчителя вимагає її цілеспрямованого формування у процесі професійної підготовки студентів до майбутньої професії. Суб'єктність як якість особистості формується за умови коли студент стає суб'єктом навчально-пізнавальної, а згодом і професійної діяльності. Формування суб'єктності студента у процесі професійної підготовки можливе за наступних умов: впровадження активних методів навчання, формування навичок самоосвітньої діяльності студента, в якій велике значення надається рефлексивним вмінням та рефлексивній культурі, запровадження суб'єкт-суб'єктної взаємодії та діалогічних методів навчання, розвитку особистісних та професійних якостей студента, за яких освіта набуває особистісного сенсу для самого студента. Сформовані на високому рівні якості суб'єктності студента-педагога є запорукою успішної навчальної та подальшої професійної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, особистісно-професійний розвиток, суб'єкт, суб'єктність, навчальна суб'єктність, професійна суб'єктність, формування навчальної та професійної суб'єктності.

У концептуальних засадах реформування середньої освіти “Нова українська школа: простір освітніх можливостей” мета сучасної української освіти визначається як підготовка молоді до успішної самореалізації в житті, формування конкурентоздатного фахівця, всебічно розвиненої особистості, яка володіє критичним мисленням, громадянина з активною життєвою позицією, новатора, здатного змінювати світ та вчитись упродовж всього життя. До виконання поставлених завдань необхідно готувати вчителя, який стане “агентом змін”, а його основними характеристиками є: висока самооцінка і впевненість у собі, позитивне сприйняття дійсності, соціальна і особистісна відповідальність, вміння розумно ризикувати, бажання змінюватись [1]. Потрібно змінювати підходи до підготовки вчителів, які повинні бути не лише методично грамотними, але і особисто конкурентними, професійно успішними.

Нова стратегія підготовки майбутнього вчителя, в основі якої лежить його професійно-особистісний розвиток, змінює орієнтацію освітнього процесу у таких напрямках: по-перше, на особистісний рівень оволодіння педагогічною професією, здійснення моніторингу професійного зростання педагога, створення умов для проектування траєкторії індивідуального розвитку; по-друге, на розвиток суб'єктності майбутнього вчителя і підготовки його до здійснення професійного саморозвитку, формування у педагогів потреби бути суб'єктом власного професійного становлення, прагнення до самоосвіти. Отже, професійне становлення вчителя неможливе без розвитку його суб'єктності, свободи особистого Я, індивідуальної своєрідності особистих професійних якостей.

Суб'єктність майбутнього фахівця є внутрішнім стрижнем професійного становлення компетентного фахівця, невід'ємною складовою професійної компетентності вчителя. З позицій акмеології суб'єктна позиція студента забезпечує безперервний особистісний та професійний саморозвиток фахівця, свідоме “вирощування” у собі професіонала. Від сформованості суб'єктності студентів залежить успіх навчальної кар'єри студентів, а також їх подальшої професійної кар'єри. Як зазначає В. Бондар, “важливою складовою системи підготовки майбутнього вчителя є свідоме “вирощування” у собі професіонала”, а провідною у процесі підготовки стає ідея автодидактичного

забезпечення формування особистості професіонала як внутрішнього освітнього "вироснування" і розвитку "Я-концепції" [2].

Відношення до студента як до суб'єкта є гарантією якісної професійної освіти, тому дана якість виступає одночасно і метою (результатом) педагогічної освіти, і умовою її ефективності.

Значення суб'єктності як професійно важливої якості вчителя вимагає її цілеспрямованого формування у процесі професійної підготовки студентів до майбутньої професії. Аналіз останніх досліджень показує, що окремі аспекти формування суб'єктності студентів в університеті розглядаються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. У психолого-педагогічному напрямку цю проблему досліджували К. Абульханова-Славська, А. Брушлинський, Г. Балл, І. Бех, Н. І. Зязюн, М. Боритко, В. Татенко та інші. Формування суб'єктності представників різних професій представлені у дослідженнях Н. Арістової, Ю. Журат, С. Пелипчук, С. Шехавцової.

Вимога у формуванні суб'єктності педагога особливо стосується вчителя початкової школи, який виступає одночасно і вчителем, і вихователем, і організатором діяльності дітей та активним учасником спілкування з учнями, їх батьками, колегами, від сформованості його особистісних якостей та активної позиції залежать результати освітнього процесу в початковій школі. Тому **метою статті** є дослідження феномену суб'єктності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

В філософії та психології розуміння суб'єкта пов'язується із наділенням людини якостями бути активною, самостійною, творчою у здійсненні людських форм життєдіяльності. Бути суб'єктом певної діяльності означає освоїти цю діяльність, оволодіти нею, бути здатною до її здійснення та творчого перетворення.

Із присвоєнням людиною якостей активності, самостійності, здатностей до змін у діяльності та власній особистості обумовлюється виникнення поняття "*суб'єктності*". В. О. Сластьонін під суб'єктністю розуміє "інтегративну характеристику особистості, що відображає її активно-вибіркове, ініціативно-відповідальне, перетворююче відношення до себе, діяльності, людей..." [5]. Нам імпонує погляд на сутність суб'єктності як внутрішньої якості, властивості особистості використовувати власний потенціал для досягнення своїх намірів та самоперетворення власної особистості.

В категорії суб'єктності виділяється змістовий (сукупність особистісних якостей) та процесуальний (прояв діяльності) аспекти. До *особистісних якостей*, які утворюють структуру суб'єктності педагога відносять активність, самостійність, відповідальність, ініціативність, творчість, оригінальність тощо. *Процесуальна характеристика суб'єктності* виявляється у стосунках, спілкуванні, діяльності та проявляється у здатності людини самостійно формулювати цілі діяльності, визначати індивідуально прийнятні шляхи її досягнення, використовувати засоби самокорекції.

Сутність *професійної суб'єктності* Ю. Журат визначає як особистісну здатність учителя до організації власної діяльності, як інтегровану професійно важливу якість, що забезпечує цілеспрямовану та оптимальну реалізацію своїх особистісних ресурсів для вирішення професійних завдань [2]. Професійна суб'єктність розглядається дослідницею як здатність до самоуправління в професійній діяльності, тому її проявами є самовизначення, самодетермінації, саморегуляції та самовдосконалення у професійній діяльності.

Суб'єктність як якість особистості формується за умови коли студент стає суб'єктом навчально-пізнавальної, а згодом і професійної діяльності. Під час навчання у вищому навчальному закладі студенти спочатку виступають *суб'єктом власної навчальної діяльності, а згодом і суб'єктом майбутньої педагогічної діяльності*.

Актуальним питанням удосконалення сучасної вищої освіти є питання розвитку особистості студента як суб'єкта освітнього процесу, формування його суб'єктної позиції у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Однак, основним протиріччям вищої освіти є те, що студенти, будучи дорослими людьми, які самостійно обрали свій майбутній фах, характеризуються в більшості випадків відсутністю професійної спрямованості і

позитивної мотивації до навчання, низьким рівнем сформованості навчальних умінь та якостей особистості, необхідних для успішної навчальної діяльності, низькою навчальною активністю і орієнтацією на репродуктивні способи вирішення навчальних завдань, недостатнім рівнем самостійності в навчальному процесі, недосконалістю самоконтролю навчальних результатів. Викликають глибокий смуток цифрові показники суб'єктної активності студентів під час навчальних занять, подані у соціологічному дослідженні Я. О. Фаріної: 43% опитаних виявили себе пасивними користувачами освітніх послуг, менше десятої частини студентів виявляють активність під час лекційних занять, лише половина респондентів виявляє активність під час практичних занять [2]. Під час навчання студент найчастіше постає в ролі пасивного споживача, виконавця настанов викладача, керуючись при цьому мимовільним фактором "цікаво або нецікаво розповідає викладач" чи необхідністю подальшого контролю знань під час сесії. Тому виникає необхідність виховання студента як суб'єкта навчальної діяльності, який активно приймає участь у своїй освіті несе відповідальність за цю освіту.

Провідною діяльністю студента виступає навчальна, самоосвітня, тому саме вона сприятиме формуванню його суб'єктних якостей, проявів, позицій. Однак не будь-який навчальний процес буде сприяти становленню суб'єктності студентів. При існуючій традиційній системі навчання студент залишається об'єктом педагогічного впливу викладача, виконуючи функцію споживача інформації, яка транслюється в його свідомість педагогом. Забезпечення становлення суб'єктності студентів у навчальній діяльності передусім відбувається через використання активних методів навчання, стимулювання колективних форм роботи і взаємодії студентів у навчанні, під час створення та розв'язання проблемних ситуацій, наукових і практичних проблем. Найбільший активізуючий ефект на заняттях дають ситуації, в яких студенти самі: обстоюють свою думку; беруть участь в дискусіях і обговореннях; ставлять запитання своїм товаришам і викладачам; рецензують відповіді товаришів; самостійно вибирають посильні завдання; знаходять декілька варіантів можливого рішення пізнавальної задачі (проблеми); створюють ситуації самоперевірки, аналізу особистих пізнавальних і практичних дій; вирішують пізнавальні завдання шляхом комплексного застосування відомих ним способів рішення.

Однак, як показала практика, традиційні способи активізувати процес навчання не змінюють споживачьке ставлення студента до навчальної діяльності як об'єкта педагогічного процесу, який по суті залишається пасивним та керованим учасником педагогічної взаємодії. Перетворення студента із об'єкта педагогічного впливу на суб'єкта освітнього процесу, здатного до творчої самореалізації, можливе через усвідомлення ним власної відповідальності за результати процесу навчання.

Студент бере на себе відповідальність за власне навчання за умови, що навчальний матеріал стає не тільки знанням, але й набуває адекватного особистісного смислу для студента, внутрішньо мотивує його діяльність та його розвиток. Навчальний матеріал повинен мотиваційно зацікавити студента своїм змістом, прикладною спрямованістю. Для цього навчання має містити мотиваційний аспект, елементи емоційної зацікавленості, прикладні аспекти педагогічного спрямування та особистісно-орієнтований зміст і смисл для студентів. мати чітку ціннісно-мотиваційну позицію, спрямовану на власну активність.

Однак на практиці викладач найчастіше ставить за мету домогтися, щоб студенти зрозуміли, засвоїли зміст навчального матеріалу, отримали певні знання й навчилися їх застосовувати. А майбутнім фахівцям доводиться вирішувати проблемні питання, із якими вони зустрінуться в реальному житті, які, на відміну від навчальних завдань, не мають правильних однозначних рішень. Тому важливого значення набуває процес інтегрування можливостей навчальних дисциплін у поєднанні із практично-орієнтованим навчальним матеріалом, а також набутим досвідом студентів. Це докорінно змінює функції викладача: з інформатора він перетворюється на організатора, консультанта й провідного наукового керівника в пізнавальній діяльності студентів, а, отже, педагога-фасилітатора.

Спрямованість змісту освіти на майбутню професію, пошук особистісний смислів освіти забезпечує активність студентів у власній навчальній діяльності.

Становлення суб'єктності студента у вузі полягає в тому, що студент розглядається як носій активності, індивідуального суб'єктного досвіду, він прагне до реалізації та розкриття своїх внутрішніх потенціалів, тобто передусім це є справою самого студента. Завдання викладача полягає у тому, щоб створити умови, які допоможуть студенту усвідомити потребу в самотворенні, ініціювати саморух, прагнення до самовдосконалення.

По-друге, становлення студента суб'єктом навчальної діяльності відбувається шляхом опанування культурою цієї діяльності. Навчальна діяльність, як один з основних видів діяльності людини, спрямована на засвоєння теоретичних знань та способів роботи у процесі розв'язання початкових завдань та передбачає наявність таких компонентів: саморегуляція, самооцінка, цілепокладання, планування, прийняття рішення, самоконтроль, мотивація, корекція. Формування суб'єктності педагога, у тому числі й вчителя початкових класів, забезпечується під час набуття ним професійної освіти, усвідомлення та сприйняття цілей, змісту, методик і результатів своєї майбутньої діяльності. Під час такого виду діяльності у майбутніх учителів формуються уміння та навички самоосвіти: планування та організація власної діяльності, визначення навчальних дій, необхідних для успішного навчання, програми їх виконання на конкретному навчальному матеріалі, чітку організацію по їх формуванню.

Значну роль у становленні студента як суб'єкта освітньої діяльності відіграє здатність до адекватного самооцінювання студентом самого себе у процесі навчальної діяльності і рефлексивного самоконтролю за її ходом і результатом. Якщо студент не здатний сприймати власну навчальну діяльність як ланку внутрішніх (психологічних) трансформацій, то й самі трансформації "відбуваються поза ним". Рефлексивні процеси мають бути постійно присутніми у навчальній діяльності тих, хто навчається. Тому рефлексивні уміння необхідно у них цілеспрямовано формувати. Форми освітньої рефлексії можуть бути різноманітними: графічне зображення змін, які відбулися, усне обговорення, анкетування, поетапна фіксація дій. Завдання викладача – створити умови, за яких у студентів виникала потреба у зворотньому зв'язку. Доцільно завершувати заняття однією з поширених форм усної рефлексії – усним промовлянням за схемою: "На занятті я: дізнався...; навчився...; зрозумів..." тощо. Така форма роботи призвичаює студентів до рефлексивного слухання матеріалу, до свідомого оволодіння новим, виробляє навички стійкої мотивації.

Отже, визнання самостійної пізнавальної діяльності студентів як домінуючої в навчальному процесі університету сприяє набуттю студентами суб'єктності до професійно-педагогічної діяльності.

По-третє, лише в ситуації суб'єкт-суб'єктної взаємодії виникають педагогічних ситуацій, які сприятимуть розвитку таких особистісних якостей студентів, як самостійна пізнавальна активність, ініціативність, саморефлексія, саморегуляція тощо. Тому обов'язковою передумовою становлення студента як суб'єкта навчальної, а згодом і професійної діяльності є реалізація принципів діалогічності в навчально-виховному процесі, педагогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії на засадах педагогіки співтворчості й співробітництва. При цьому роль викладача змінюється й трансформується в спрямовальну, супроводжувальну, фасилітативну, корегувальну, а майбутні вчителі отримують більшу самостійність у навчальному процесі.

За результатами досліджень Я. Фаріної визначила функції викладача, який має працювати в суб'єкт-суб'єктній взаємодії зі студентами та формувати їх суб'єктні характеристики. На думку дослідниці, під час проведення лекцій викладач має бути медіатором – посередником між студентом і знаннями – та викладачем-коучем, що створює умови для самостійного просування студента у навчанні; на практичних заняттях – викладачем-тренером та модератором, створюючи сприятливу атмосферу для самостійного продукування ідей і рішень; на індивідуальних заняттях – фасилітатором, створюючи

сприятливу атмосферу для комунікації й актуалізуючи суб'єктний потенціал студентів. Найбільш ефективним для організації самостійної роботи студентів є викладач у ролі тьютора, який створює умови для складання та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

Власне суб'єктність дозволяє студенту визначати особистісне становлення і власні цілі освіти, індивідуально використовувати наявні умови, проектувати та реалізувати індивідуальний освітній, а згодом і професійний маршрут. Студент.

Тільки будучи суб'єктом процесу навчання у ВПНЗ, потенційно здатний змінювати самого себе. Удосконалення професійної підготовки вчителів та спрямування її на професійний розвиток студентів по-новому окреслює проблему особистісного розвитку, наявності *професійно-важливих якостей студентів*. Якщо раніше ця проблема вирішувалась у плані визначення і оцінки професійно-важливих якостей, то зараз акцент робиться на їх формуванні та розвитку. Особливо дана проблема стосується підготовки вчителя початкової школи. Адже він виступає одночасно і вчителем, і вихователем, і організатором діяльності дітей та активним учасником спілкування з учнями, їх батьками, колегами. Функції професійної діяльності вчителя початкової школи навіть ширші, ніж вчителя предметника, так як він завжди працює класним керівником і викладає більшу кількість різнопрофільних предметів.

Сучасне навчання у ВНЗ не акцентує уваги на особистості майбутнього вчителя. Це пояснюється тим, що студенти, як правило, погано уявляють собі сильні та слабкі сторони своєї особистості, не знають і не використовують потенційні можливості. Тому спроби саморозвитку частіше всього вони спрямовують на накопичення знань, а не на розвиток якостей, необхідних для педагогічної діяльності.

З метою ефективного формування особистості вчителя і реалізації особистісного підходу в його професійній підготовці у навчальному процесі повинні застосовуватися *різного виду тренінги, професійно-орієнтовані ігрові методики, розвивальні вправи*. На сьогоднішній день їх відсоток у професійній підготовці вчителя дуже незначний.

Тому в підготовці вчителя необхідно широко використовувати тренінгові технології. Під час підготовки вчителів початкової школи в НПУ імені М. П. Драгоманова впроваджені наступні тренінгові заняття, на рівні бакалавра – тренінг особистісно-професійного розвитку (1 курс), рефлексивний практикум та основи професійної самооцінки (3 курс), основи створення освітніх траєкторій навчання молодших школярів (4 курс). На рівні “Магістра” – тренінг “Самоактуалізації особистості майбутнього вчителя”, “Технологій професійного розвитку майбутнього вчителя початкової школи”, “Аксіологічних засад професійного саморозвитку”.

Суб'єктність студента виражається у здатності майбутнього вчителя до здійснення спочатку навчальної, а згодом і професійної діяльності та вирішення професійних задач та самоперетворення в навчальній і професійно-педагогічній діяльності. Результатом такого перетворення є формування її нової форми – навчальної та педагогічної суб'єктності, взаємопов'язаних з розвитком професійно важливих якостей педагога. Навчальна суб'єктність формується у студентів на основі набуття культури навчальної діяльності та становлення її суб'єктом, а професійна суб'єктність – на основі опанування психологічною структурою педагогічної діяльності в початковій школі та становлення її суб'єктом. Ці види суб'єктності знаходяться в діалектичній взаємозалежності та взаємозумовленості.

Суб'єктний підхід до організації та проведення навчального процесу у вищій школі передбачає перехід від навчального предмета, як засобу навчання, до навчального предмета як засобу набуття професійної компетентності; від пріоритету вузькоспеціальних предметних завдань до цілісного розвитку майбутнього педагога як суб'єкта педагогічної діяльності; від супідрядних взаємин у системі “викладач-студент” до педагогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії на засадах педагогіки співтворчості й співробітництва; від вимог викладача до діалогічного спілкування з боку студентів до свободи вибору навчальних завдань і створення умов для суб'єктного самоутвердження та саморозвитку кожного студента у гуманному педагогічному середовищі. Сформовані на

високому рівні якості суб'єктності студента-педагога є запорукою успішної навчальної та подальшої професійної діяльності.

Отже, зміна освітньої парадигми зумовлює переорієнтацію ставлення до студента не як до об'єкта навчання і професійної підготовки, а суб'єкта даного процесу. За цих умов особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя виступає не лише метою (результатом), а й умовою успішної професійної підготовки, оскільки він впливає на підвищення рівня мотивації та активності майбутнього вчителя у його професійному становленні. Педагог стає суб'єктом власного професійного становлення, що виявляється в керівництві власним професійним становленням, у результаті чого підвищується активність та відповідальність за професійний розвиток.

Висновки. Зміна освітньої парадигми зумовлює переорієнтацію ставлення до студента не як до об'єкта навчання і професійної підготовки, а суб'єкта даного процесу. Формування професійної суб'єктності як інтегрованої характеристики особистості студента, який здатний організувати процес власного професійного зростання, виступає важливим завданням підготовки майбутнього вчителя до успішної професійної діяльності. Перетворення студента із об'єкта педагогічного впливу під час навчальних занять на суб'єкта освітнього процесу сприяє формуванню у нього активної, відповідальної позиції за власний професійний розвиток.

Література:

1. Концептуальні засади реформування середньої освіти "Нова українська школа: простір освітніх можливостей": [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/17/mon.pdf>
2. Бондар В. І. Формування компетентності та конкурентоздатності випускника педагогічного ВНЗ / Володимир Іванович Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17, Вип. 6. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 3-9.
3. Слостенин В. А. Субъектно-деятельностный подход в общем и профессиональном образовании / Виталий Александрович Слостенин. – М.: Магистр-пресс, 2000. – С. 259-274.
4. Журат Ю. В. Педагогічні умови формування професійної суб'єктності майбутніх вчителів початкових класів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Ю. В. Журат. – Київ, 2012. – 20 с.
5. Фаріна Я. О. Суб'єктність студента як об'єкта освітнього впливу вищої школи: автореф. дис. ... канд. соц. наук: 22.00.04 – спеціальні і галузеві соціології / Я. О. Фаріна. – Харків, 2012. – 18 с.

References:

1. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi osvity "Nova ukrainska shkola: prostir osvritnikh mozhlyvosti": [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/Novyny%202016/08/17/mon.pdf>
2. Bondar V. I. Formuvannya kompetentnosti ta konkurentozdatnosti vypuskyka pedahohichnoho VNZ / Volodymyr Ivanovych Bondar // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 17, Vyp. 6. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2007. – S. 3-9.
3. Slastenin V. A. Subektno-deyatelnostnyy podkhod v obshchem i professionalnom obrazovanii / Vitaliy Aleksandrovich Slastenin. – M.: Magistr-press, 2000. – S. 259-274.
4. Zhurat Yu. V. Pedahohichni umovy formuvannya profesiinoi subiektnosti maibutnix vchyteliv pochatkovykh klasiv: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 "Teoriia i metodyka profesiinoi osvity" / Yu. V. Zhurat. – Kyiv, 2012. – 20 s.
5. Farina Ya. O. Subiektnist studenta yak obiekta osvitnoho vplyvu vyshchoi shkoly: avtoref. dys. ... kand. sots. nauk: 22.00.04 – spetsialni i haluzevi sotsiologii / Ya. O. Farina. – Kharkiv, 2012. – 18 s.

Севастиук М. С. Феномен суб'єктності в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

В статті розглядається питання становлення студента як суб'єкта навчальної та майбутньої професійної діяльності. Стосунки до студента як до суб'єкта є гарантією якісного професійного навчання, тому дане якість виступає одночасно і метою (результатом) педагогічного навчання, і умовою її ефективності. Значення суб'єктності як професійно важливого якості вчителя потребує її цілеспрямованого формування в процесі професійної підготовки студентів до майбутньої професії. Суб'єктність як якість особистості формується при умови

когда студент становится субъектом учебно-познавательной, а в дальнейшем и профессиональной деятельности. Формирование субъектности студента в процессе профессиональной подготовки возможно при следующих условиях: внедрение активных методов учебы, формирования навыков самообразования деятельности студента, в которой большое значение предоставляется рефлексивным умение и рефлексивный культуре, внедрения суб'єкт-суб'єктной взаимодействия и диалогических методов учебы, развития личностных и профессиональных качеств студента, за которых образование приобретает личностный смысл для самого студента. Сформированные на высоком уровне качества субъектности студента-педагога является залогом успешной учебной и последующей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, личностно профессиональное развитие, субъект, субъектность, учебная субъектность, профессиональная субъектность, формирование учебной и профессиональной субъектности.

Sevastyuk M. S. Phenomenon of subjectivity in the process of professional training of future primary school teachers.

The article deals with the problem of development of a student as a subject of training and future professional activity. Attitude towards the student as towards a subject is a guarantee of high-quality vocational education; therefore this quality serves both as the purpose (result) of pedagogical education and the condition of its efficiency. The significance of subjectivity as a professionally important quality of a teacher requires its purposeful formation in the process of professional training of students for the future profession. Subjectivity as a person's quality is formed provided that the student becomes a subject of educational, cognitive, and subsequently professional activities. Formation of the student's subjectivity in the process of professional training is possible under the following conditions: the introduction of active teaching methods, the formation of student's self-education skills, wherein great importance is given to reflective skills and reflexive culture, the introduction of subject-subjective interaction and dialogical learning methods, the development of personal and professional qualities of a student, wherein education acquires a personal meaning for students themselves. The highly developed quality of subjectivity of a future teacher is a guarantee of successful academic and further professional activity.

Keywords: professional training, personal and professional development, subject, subjectivity, educational subjectivity, professional subjectivity, formation of educational and professional subjectivity.

УДК 378.011.3-051:62/69]:159.953.5

Слабко В. М.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТОРСЬКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розкривається сутність конструкторсько-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій та розглядаються психолого-педагогічні умови її формування. Проаналізовано основні принципи проектно-технологічної підготовки, розглянуто їх головні ознаки та особливості застосування під час організації процесу навчання, умови їх успішної реалізації. Доведено, що усі принципи тісно взаємопов'язані і взаємообумовлені, утворюють систему, функціонування якої задає логіку процесу формування проектно-технологічної компетентності студента. Визначено основні чинники та умови, які в процесі проектно-технологічної підготовки мають особливу значущість. Досліджено ефективність функціонування розробленої моделі формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій в процесі навчання.

Ключові слова: компетентність, конструкторсько-технологічна компетентність, психолого-педагогічні умови, принципи навчання.

Формування конструкторсько-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій в процесі навчання здійснюється на основі принципів, які визначають початкові положення організації процесу навчання, дозволяють одночасно керуватися